

ЖАМОАТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ФАОЛИЯТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БОРАСИДА АМАЛГА ОШИРИЛГАН ИСЛОҲОТЛАР

Абдухалилов Ҳожиакбар Дилмурод ўғли

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Академияси Ички ишлар
органларининг маъмурий фаолияти кафедраси ўқитувчиси, лейтенант

E-mail: abdukhalilovkhojiakbar@mail.ru

Аннотация: Ушбу мақолада миллий хавфсизликнинг асосий йўналишларидан бири ҳисобланган жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги давлат сиёсатини юритилиши бўйича ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлиги соҳасида амалга оширилган ислоҳотлар борасида сўз юритилган, шунингдек, соҳани ривожлантириш мақсадида, мавжуд муаммоларни ечимига қаратилган илмий-амалий таклиф ва тавсиялар берилган.

Калит сўзлар: ислоҳот, жамоат тартиби, хавфсизлик, қизил ҳудуд, концепция.

Мамлакатимизда, айниқса, ички ишлар органларида амалга оширилаётган кенг қўламли ислоҳотлар доирасида аҳолининг тинч ва осойишта ҳаётини таъминлаш ҳамда жамиятимизда қонунга итоаткорлик ва жамоат хавфсизлиги маданиятини шакллантиришга алоҳида эътибор қаратилаётганлиги ҳеч кимга сир эмас.

Маҳаллаларнинг “қизил”, “сарик”, “яшил” тоифаларга ажратилиши аҳоли муаммоларини “маҳаллабай”, “оилабай” ва “фуқаробай” ишлаш орқали ҳал этиш ҳамда энг оғир ва низоли вазиятларни ҳуқуқбузарликка айланмасидан маҳаллаларнинг ўзидаёқ аниқлаш ва бартараф этиш имконини бермоқда. Маҳаллабай ишлаш тизими “манзилли ва таъсирчан профилактикани қайси ҳудуддан бошлаш керак”лиги масаласига ойдинлик киритишда ўз самарасини бермоқда.

Маҳаллаларда ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашишдаги ишларни ҳамкорликда амалга ошириш учун **маҳалла фуқаролар йиғини раиси, ҳоким ёрдамчиси, ёшлар етакчиси, хотин-қизлар фаоли** ҳамда **профилактика инспекторидан** иборат “Маҳалла бешлиги” таркиби шакллантирилди.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш давлат мавжудлигининг барқарор, муҳим ва мажбурий элементларидан биридир [1]. Ўтган давр мобайнида мамлакатимизда жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятининг ўзига хос миллий тизими шаклланди. Мамлакатимизда жамоат хавфсизлигини таъминлаш йўналишидаги ишларни “Халқ манфаатларига хизмат қилиш” тамойили асосида

ташкил этишнинг мутлақо янги механизм ва тартиблари жорий этилиб, давлат органларининг жамоатчилик тузилмалари билан ўзаро мақсадли ҳамкорлиги йўлга қўйилди [2].

Янги Ўзбекистонда “Инсон қадри учун” деган эзгу тамойил асосида олиб бораётган ислохотларимизни ҳаётга муваффақиятли жорий этишда ички ишлар тизими ходимлари давлатимиз ва жамиятимизнинг мустаҳкам таянчи бўлиб хизмат қилмоқда.

Ўтган давр мобайнида мамлакатимизда ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини такомиллаштириш борасида амалга оширилган ислохотлар доирасида айниқса, жамоат хавфсизлигини таъминлашда аҳолига хизмат кўрсатиш ва кенг жамоатчилик билан ҳамкорлик қилишнинг таъсирчан механизмларини яратиш, соҳа хизматларини янги авлод технологиялари ва дастурий тизимлар билан таъминлаш орқали, уларнинг иш самарадорлигини ошириш ҳамда хизмат фаолиятини мақсадга мувофиқ моделлар асосида ташкил этиш (моделлаштириш) каби масалалар муҳим аҳамият касб этди.

Шу билан бирга, “Мамлакатимизда жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги давлат сиёсатининг истиқболли йўналишларини аниқ белгилаш, жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг яхлит тизимини шакллантириш, ички ишлар органларининг энг қуёи бўғинидан республика даражасигача самарали фаолиятини йўлга қўйиш, замонавий иш услубларини жорий этиш орқали мамлакатимизда ҳуқуқ-тартибот ва қонунийликни мустаҳкамлаш, аҳолининг тинчлиги ва осойишталигини таъминлаш ҳамда ҳуқуқбузарликларнинг содир этилишига сабаб бўлган шарт-шароитларни ўз вақтида аниқлаш ва бартараф этишнинг самарали тизимини яратиш” устувор вазифалар сифатида белгиланган.

Мазкур соҳада ўтказилган ислохотлар жараёнида бир қатор қонун ва қонун ости ҳужжатлари қабул қилиниб, жамият ҳаётига татбиқ этилди. Хусусан, мамлакатимизда жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада ривожлантириш ҳамда ушбу соҳадаги давлат сиёсатининг истиқболли йўналишларини белгилаш мақсадида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-27-сон (2021 йил 29 ноябрь) фармони қабул қилинди.

Муҳтарам Президентимизнинг куни-кеча касб байрами муносабати билан ички ишлар органларининг ходимлари ҳамда фахрийларига йўлланган байрам табрикларида, **Ўзбекистон Республикасининг жамоат хавфсизлиги концепцияси ҳамда 2022-2025 йилларда жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимини ривожлантириш стратегияларга асосан, илк бор ҳар бир туман ва шаҳарда фуқаролар хавфсизлигини ишончли таъминлаш бўйича 10 та давлат идорасининг ҳамкорликда ишлаш механизмлари ва вазифалари белгилаб**

берилганлиги, шу билан бирга, вилоят марказлари ва йирик туманларда 75 та ситуацион марказларнинг ташкил этилгани кўча ва жамоат жойларида вазиятни масофадан туриб кузатиш ҳамда аҳоли осойишталигини таъминлашга қаратилган куч ва воситаларни самарали бошқариш имкониятининг яратилганлиги алоҳи таъкидланиб ўтилди [3].

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-27-сон Фармонида мувофиқ, қуйидаги ҳажжатлар тасдиқланди.

- Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепцияси;
- 2022-2025 йилларда Ўзбекистон Республикасида жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимини ривожлантириш стратегияси;
- 2022-2025 йилларда Ўзбекистон Республикасида жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимини ривожлантириш стратегиясини 2022 йилда амалга ошириш бўйича “йўл харитаси”.

“Жамоат тартиби” ва “жамоат хавфсизлиги” тушунчаларига турли хил олимлар томонидан хар хил турдаги таърифлар берилган. Бу борада “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепцияси”да қуйидаги таърифлар бериб ўтилган:

жамоат хавфсизлиги - жамиятнинг конунга хилоф тажовузлар, ижтимоий ва миллатлараро низолар, фавқулодда вазиятлар ва бошқа таҳдидлардан химояланганлик ҳолати булиб, у жамиятнинг барқарор ривожланишига хизмат қилади ҳамда инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва конуний манфаатлари руёбга чиқарилишини таъминлайди.

жамоат хавфсизлигини таъминлаш - давлат томонидан жамиятни таҳдидлардан химоя қилиш учун белгиланадиган ҳамда доимий равишда такомиллаштириб бориладиган сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ва бошқа комплекс ташкилий чора-тадбирларни камраб олувчи яхлит тизим.

Мазкур ҳужжатларнинг қабул қилинганлигига бир йил бўлган бўлсада, уларнинг ижросини таъминлаш бўйича 30 дан ортиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжат ҳамда чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, жамиятимиз ҳаётига тадбиқ этилди. Бу борада бир нарсани фахр билан айтишимиз лозимки, Вазирлик, Академия профессор-ўқитувчилари ҳам жамоат хавфсизлиги фаолиятини ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш борасида ўзининг илмий тадқиқот ишлари доирасидаги таклиф ва тавсиялари билан фаол иштирок этиб келаётганлиги ҳеч кимга сир эмас.

Соҳада амалга оширилган ислохотлар доирасида ходимларнинг персонал видеорегистратор (бодикамера) билан хизматни ўташининг йўлга қўйилганлиги, кузатиш ва мустақил назорат қилиш имкониятига эга интеллектуал камералар “Smart” тизимларининг жорий этилаётганлиги, ҳуқуқбузарликларга оид ишларни

расмийлаштириш ва кўриб чиқишнинг электрон тизимли планшетлар билан таъминланганлиги, бундан ташқари “Хавфсиз пойтахт” [4], “Равон ва хавфсиз йўл” концепциялари [5], “Хавфсиз хонадон”, “Хавфсиз ҳовли” [6] тизимлари, “Smart маҳалла” [7] ахборот ҳамда “Хавфсиз шаҳар” [8] аппарат-дастурий комплекслари асосида фаолиятни ташкил этишда янги иш усулларидан фойдаланиш кўплаб қулайликлар яратишини исботлади.

Ушбу соҳада ахборот коммуникация технологияларнинг жорий этила бошлангани фуқароларнинг маъмурий ҳуқуқбузарликлар масалалари бўйича ортиқча овора бўлишининг олдини олиш, соҳа ходимларининг вақтини тежаш, ўз вақтида ва тезкорлик билан жазо муқаррарлигини таъминлаш, куч ва воситаларни тезкор бошқариш ҳамда фуқароларнинг мурожаатларига тезда муносабат билдириш имконини бермоқда.

Дарҳақиқат, бугунги глобаллашув даврида янгидан-янги таҳдид ва хавф-хатарлар пайдо бўлмоқда, жинойтларни содир этиш усул ва воситалари, мақсадлари ўзгариб бормоқда. Шу маънода айтиш мумкинки, эришилган ютуқлар билан бирга ҳали жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш самарадорлигини ошириш борасида ўз ечимини кутаётган муҳим масалалар ҳам мавжуд.

Мамлакатимизда жамоат хавфсизлигини самарали таъминлаш бўйича олиб борилаётган чора-тадбирларни янада такомиллаштириш мақсадида, қуйидаги таклифларни амалиётга татбиқ этиш мақсадга мувофиқ, деб ўйлайман:

– жамоат хавфсизлигини таъминловчи ва унда иштирок этувчи субъектларнинг ягона электрон ахборот алмашиш тизимини жорий этиш;

– жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини самарали баҳолаш ва соҳага замонавий ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш;

– бозорлар ва йирик савдо-кўнгилочар мажмуаларида жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятига доир ишлар самарадорлигини ошириш;

– ҳудудларда криминоген вазиятнинг таҳлили асосида жамоат хавфсизлигини таъминловчи бўлинмалар куч ва воситаларини мақбул жойлаштириш ҳамда бошқариш имконини берувчи дастурий тизимларни жорий этиш;

– жамоат хавфсизлигини таъминлашда иштирок этувчи субъектларнинг вазифалари, ҳуқуқ ва мажбуриятлари, жамоат хавфсизлигини таъминлашда иштирок этиш даражаси (кўлами) каби масалаларнинг ҳуқуқий асосларини яратиш.

Юқорида билдирилган таклиф ва илмий таҳлиллар асосида ишлаб чиқилган хулосалар, Ўзбекистон Республикасининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича қонунчилигини ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини такомиллаштириш учун мутасадди ташкилотларга тақдим этилади.

ФЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Боев В.М., Шамрай В.Н. Теоретико-правовое обеспечение общественного порядка и общественной безопасности в современных условиях // Бизнес в законе. – 2012. – №3. – С. 161.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-27-сон фармони // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 01.12.2021 й., 06/21/27/1116-сон

3. Президент Шавкат Мирзиёев касб байрами муносабати билан ички ишлар органлари ходимлари ва фахрийларига табрик йўллади. // <https://president.uz/uz/lists/view/5641>;

4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 19 июнидаги “Тошкент шаҳрида жамоат тартибини таъминлаш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш самарадорлигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-3786-сон қарори <https://lex.uz/docs/3786903>;

5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 2 февридаги Тошкент шаҳар жамоат транспорти тизимини янада ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-111-сон қарори <https://lex.uz/docs/5847479>

6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 2 апрелидаги “Ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасидаги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ-5050-сон қарори <https://lex.uz/ru/docs/5353841>

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”йилдаги ПФ-6196-сон фармони <https://lex.uz/docs/5344118>

8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябридаги “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” йилдаги ПФ-27-сон Фармони <https://lex.uz/uz/docs/5749291>